

דף לו (לה)

- עב. א. אלו מצוות נוהגות בארץ ואלו נוהגות בין בארץ בין בחוצה לארץ?
ב. אלו מצוות לא נהגו אלא לאחר חלוקת הארץ וישיבתה ואלו נהגו מיד בכניסתם לארץ?
ג. לשונות 'ביאה לארץ' ו'מושבות' שנאמרו במצוות השונות — מה הם באים ללמדנו?
ד. נסכי הקרבנות — האם קרבו במדבר? והאם קרבו בבמת יחיד?
- א. כל מצוה שהיא חובת הגוף — נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ (אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות... כל הימים אשר אתם חיים על האדמה). חובת קרקע — אינה נוהגת אלא בארץ. (אלה החקים... בארץ אשר נתן ה' אלקי אבותיך לך לרשתה).
ישנן מצוות שלא נצטוו ישראל עליהן אלא לאחר כניסתם לארץ ורק בזמן שהם יושבים בה, ואף על פי כן כאשר הם נוהגות, נוהגות בכל מקום; השמטת כספים ושילוח עבדים. (אבל חזרת הקרקעות ביובל אינה נוהגת אלא בארץ, כאשר חובת קרקע).
העמדת מלך, הכרתת זרע עמלק, ובניית בית הבחירה — נצטוו ישראל עליהן בכניסתם לארץ.
יש אומרים שחייב איבוד עבודת כוכבים, לעקרה ולשרשה, לא נאמר אלא בארץ. ויש אומרים שמצוות איבוד נוהגת בכל מקום, אבל המצוה לרדוף אחריה עד שנאבדנה, אינה אמורה אלא בארץ. (ערמב"ם עכו"ם ז, א; ריטב"א כאן).
הערלה והכלאים (= כלאי הכרם), אף על פי שהן חובות הקרקע ולא נצטוו עליהן ישראל במדבר, נוהגות אף בחוצה לארץ; יש אומרים מדין תורה (רבי שמעון. לה: ויש אומרים מהלכה או מדברי סופרים, וכדלהלן).
ולדברי רבי אליעזר (וכן היא סתם מתניתין בערלה. וכן דעת רבי שמעון — להלן לה: וברש"י), אף איסור חדש נוהג בכל מקום. ואילו סתם מתניתין דידן חולקת, והיא דעת רבי ישמעאל (וכן רבי אלעזר ברבי שמעון), שאינו נוהג אלא בארץ.
א. נחלקו הראשונים להלכה, האם חדש אסור בחו"ל מהתורה [בודאי או מספק] או מדרבנן. או אינו אסור אלא במקומות הסמוכים לארץ ישראל, מגזרת חכמים.
ב. תרומות ומעשרות, גזרו חכמים אף בעיירות הסמוכות לארץ ישראל. ובחלה גזרו בכל מקום, (מפני שהיא דומה קצת לחובת הגוף, שהרי החיוב בא על ידי גלגול העיסה. עפ"י תוס').
- ב. העמדת מלך ומצוות ביכורים אינן נוהגות אלא לאחר ירושה וישיבה, ככתוב. וכן מצוות שמיטה (קרקע וכספים) ויובל, תרומות ומעשרות (כדלהלן מ:).
לתנא דבי רבי ישמעאל, אף נסכים של קרבן יחיד לא נהגו אלא לאחר ירושה וישיבה [ואף זה רק בבמת ציבור, כלומר משבאו לשילה, אבל בבמת יחיד לא קרבו נסכים כלל]. ורבי עקיבא חולק וסובר קרבו נסכים בבמת יחיד משעה שנכנסו לארץ, עוד בטרם חלוקה וישיבה. [ואף במדבר קרבו לדעתו בבמת ציבור, כדלהלן].
איסור אכילת חדש — לדברי רבי ישמעאל, אינו נוהג אלא לאחר ירושה וישיבה (שהרי כתוב בו ביאה ומושבות). ולרבי אליעזר — נוהג בכל מקום כאמור.
קרבן פסח (שנאמר בו 'ביאה' אבל לא 'מושב') — תלוי הדבר במחלוקת שני התנאים בדעת רבי

ישמעאל, האם דינו רק לאחר ירושה וישיבה (והפסח שעשו בשנה השנית לצאתם ממצרים ובגלגל — הוראת שעה היה), או חיובו מן הדין מיד בכניסתם לארץ. וכן מצות ערלה, נראה שתלויה במחלוקת זו, האם נהגה מיד או רק לאחר ירושה וישיבה. (עפ"י חזון איש). מצות חלה נוהגת מיד בכניסתם לארץ. (בבאבם אל הארץ).

ג. לפי תנא אחד דבי רבי ישמעאל, כל מקום שנאמר בתורה לשון ביאה, אינו אלא לאחר ירושה וישיבה. (לפי שנאמר בתורה ביאות סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן, (במלך. רש"י) לאחר ירושה וישיבה, אף כל לאחר ירושה וישיבה).

ולתנא אחר בדעת רבי ישמעאל, כל מקום שנאמר ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה, כגון נסכים, אבל ביאה לבד או מושב לבד — לא.

ולרבי עקיבא, אף במקום שנאמר ביאה ומושב (כגון נסכים) קודם ירושה וישיבה משמע. ולדברי רבי אליעזר, 'מושב' משמע בכל מקום שאתם יושבים, לרבות חצה לארץ. ולדברי הכל יש מחובות הגוף שכתוב בהן 'מושב' כדי ללמד שהן נוהגות בכל מקום ובכל זמן; שבת [שלא נאמר שצריכה קידוש בית דין, כמועדות], חלב ודם [שלא נאמר שאינם נוהגים אלא בזמן שיש קרבנות, הואיל ובענין הקרבנות הם כתובים], מצה [שלא נאמר שאינה נוהגת אלא בזמן שהפסח קרב]. וכן 'ביאה' נאמרה בתפלין ובפטר חמור לומר, עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ.

ד. לדברי רבי ישמעאל לא קרבו נסכים במדבר (מלבד בקרבנות ציבור במשכן, ככתוב במילואים. רש"י. ועתוס' זבחים ק"א.) אלא לאחר ירושה וישיבה (כי תבאו אל ארץ מושבתים...), ולדברי רבי עקיבא קרבו (אף בקרבנות היחיד).

בבמת יחיד — לרבי ישמעאל לא קרבו נסכים (... אשר אני נתן לכם — בבמה הנוהגת בכולכם). ולרבי עקיבא קרבו (כי תבאו אל ארץ מושבתים... וכן דעת חכמים בברייתא, וכן סובר רבי אלעזר, לדברי רב פפא. זבחים ק"א).

דף לח

עג. א. כמה זמן ירד המן לבני ישראל במדבר, וכמה זמן אכלוהו?

ב. מנין שבשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד?

א. המן ירד לישראל במדבר ארבעים שנה חסר חמשים ותשעה יום; מט"ז באייר בשנה הראשונה לצאתם ממצרים (ויסעו מאילם... בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים... ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים... ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה, ותעל שכבת הטל... מן הוא), עד שבעה באדר בשנת הארבעים. והיו מסתפקים ממה שבכליהם עד ט"ז בניסן. (ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען; ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח... וישבת המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ כנען...).

ב. מנין שבשבעה באדר מת משה, שנאמר וימת שם משה עבד ה'... ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום... ואחר ימי הבכי נצטוו יהושע לעבור את הירדן, וצוה יהושע את העם להכין להם